

SLOVENSKÁ ŠTATISTIKA a DEMOGRAFIA

SLOVAK STATISTICS
and DEMOGRAPHY

3/2014

ročník/volume 24

Recenzovaný vedecký časopis so zameraním na prezentáciu moderných štatistických a demografických metód a postupov.

Scientific peer-reviewed journal focusing on the presentation of modern statistical and demographic methods and procedures.

Článok/Article: 13

Typ článku/Type of article: rozhovor/interview

Strany/Pages: 126 – 128

Dátum vydania/Publication date: 15. júl 2014/July 15, 2014

Rozhovor/Interview

K ZMENE METODIKY EURÓPSKEHO SYSTÉMU NÁRODNÝCH A REGIONÁLNYCH ÚČTOV PRISPELA AJ GLOBALIZÁCIA

THE METHODOLOGICAL CHANGE IN THE EUROPEAN SYSTEM OF NATIONAL AND REGIONAL ACCOUNTS WAS AFFECTED ALSO BY GLOBALISATION

Tvorba politík v Európskej únii a monitovanie ekonomík jednotlivých členských štátov a hospodárskej a menovej únie (HMÚ) si vyžaduje porovnateľné, aktuálne a spoľahlivé informácie o štruktúre hospodárstva a vývoji ekonomickej situácie v každom členskom štáte alebo regióne. Základným nástrojom na analyzovanie ekonomickej situácie sú ekonomicke účty vychádzajúce z jednotného súboru zásad, ktoré neumožnia ich rozdielny výklad. Približne týmito slovami Európsky parlament a Rada (EÚ) zdôvodňujú legislatívny akt – vydanie nariadenia č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov, známeho pod skratkou ESA (The European System of National and Regional Accounts). Týmto nariadením Európska únia reagovala na aktualizáciu systému národných účtov.

Ing. František Bernadič

Prvý prenos dát podľa novej metodiky ESA 2010, záväzný pre všetky členské štáty Únie, sa uskutoční po 31. auguste 2014. Ako sa zmeny v tvorbe a poskytovaní makroekonomických dát dotknú Slovenskej republiky? Oslovili sme generálneho riaditeľa sekcie makroekonomických štatistík Štatistického úradu SR Františka Bernadiča.

- **O aktualizáciu systému národných účtov požiadala UNSC (United Nations Statistical Commission) ešte v roku 2003. Celý proces až po jeho realizáciu trval teda približne 10 rokov a predpokladám, že bol veľmi náročný. Objasnite si najskôr, prečo sa muselo pristúpiť k aktualizácii systému národných účtov, ktorá si následne vyžiadala aktualizáciu európskeho systému národných a regionálnych účtov.**

Metodike ESA 2010 predchádzala metodika ESA 95, ktorá bola uverejnená v roku 1996. Trinásť kapitol manuálu ESA 2010 má rovnakú štruktúru ako ESA 95, avšak nová metodika je obohatená o jedenásť nových kapitol, v ktorých sa spracúvajú aspekty systému odzrkadľujúce vývoj v meraní moderných ekonomík alebo v používaní ESA 95 v Európskej únii. Čoraz globálnejší charakter ekonomickej činnosti viedol k zvýšeniu medzinárodného obchodu vo všetkých jeho formách a pribudli ďalšie výzvy pre jednotlivé štáty v oblasti zaznamenávania svojich domácich ekonomík v národných účtoch.

Globalizácia je dynamický a multidimenzionálny proces, pri ktorom sa národné zdroje stávajú medzinárodne mobilnejšie, zatiaľ čo národné ekonomiky sa dostávajú

do stále väčšej vzájomnej závislosti. Charakteristickou črtou globalizácie, ktorá potenciálne spôsobuje najviac problémov v meraní národných účtov, je zvyšujúci sa podiel medzinárodných transakcií vykonaných nadnárodnými spoločnosťami, keď sa cezhraničné transakcie uskutočňujú medzi materskými, dcérskymi spoločnosťami a pobočkami. Existujú však aj ďalšie výzvy a otázky súvisiace s údajmi, napr.:

- 1) transferové oceňovanie medzi pridruženými korporáciami (oceňovanie dovozu a vývozu);
- 2) nárast poplatkov na spracovanie, ak sa s výrobkami obchoduje cez medzinárodné hranice bez zmeny vlastníctva (tovar na spracovanie) a merchanting;
- 3) medzinárodné obchodovanie korporácií a domácností cez internet;
- 4) celosvetové obchodovanie a využívanie aktív duševného vlastníctva;
- 5) pracovníci pracujúci v zahraničí, ktorí prevádzajú významné sumy rodine na domáce územie (remitencie ako časť osobných prevodov);
- 6) nadnárodné korporácie, ktoré si organizujú svoju obchodnú činnosť cez národné hranice, aby maximalizovali efektivitu výroby a minimalizovali celkové daňové zaťaženie, čo môže byť dôvodom na umelé usporiadanie korporácií, ktoré nemusia odzrkadľovať ekonomickú realitu;
- 7) používanie zahraničných (off-shore) finančných štruktúr (podniky na osobitný účel a iné formy) na zabezpečenie financovania globálnych činností;
- 8) opätovný vývoz výrobkov a tranzit výrobkov medzi členskými štátmi v EÚ po ich vstupe do Únie (kvázitransit);
- 9) zvyšovanie počtu vzťahov vyplývajúcich z priamych zahraničných investícií a potreba identifikovať a alokovať toky priamych investícií.

Štruktúra ESA 2010 je konzistentná s celosvetovými usmerneniami o národnom účtovníctve stanovenými v systéme národných účtov 2008 (ďalej „SNA 2008“) okrem určitých rozdielov v prezentácii a vysokého stupňa presnosti niektorých pojmov ESA 2010, ktoré sa používajú na určité účely Európskej únie. Za vypracovanie tejto metodiky boli spoločne zodpovedné Organizácia Spojených národov, Medzinárodný menový fond, Štatistický úrad Európskych spoločenstiev (Eurostat), Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj a Svetová banka. Metodika ESA 2010 je zameraná na podmienky a potrebu údajov v Únii. Podobne ako SNA 2008 je ESA 2010 v súlade s pojmami a klasifikáciami používanými v mnohých iných sociálnych a ekonomických štatistikách (napríklad štatistikách zamestnanosti, podnikových štatistikách a štatistikách zahraničného obchodu). ESA 2010 preto slúži ako ústredný referenčný rámec pre potreby sociálnych a ekonomických štatistík Únie a jej členských štátov.

• ***Do ktorých oblastí sa premietlo najviac zmien a ktoré z nich považujete za najzásadnejšie?***

Zmeny vychádzajú zo 44 odporúčaní poradnej skupiny odborníkov (AEG) na aktualizáciu systému národných účtov SNA 93 na SNA 2008. Možno ich rozdeliť do viacerých blokov podľa oblastí systému, ktorých sa týkajú, napr. na zmeny v oblasti nefinančných účtov, finančných služieb, finančných nástrojov, sektora verejnej správy a verejného sektora. Niektoré z týchto zmien sú už na európskej úrovni implementované. Rád by som v tejto súvislosti spomenul aj dve špecifické zmeny, ktoré sa tiež týkajú európskej úrovne. Ide o nový prístup k zaobchádzaniu s malými nástrojmi a tretí vlastný zdroj založený na DPH.

Za najdôležitejšie však považujem tie zmeny, ktoré majú vplyv na HDP/HND a dotknú sa týchto oblastí:

- zamestnávateľské penzijné schémy,
- neživotné poistenie,
- výskum a vývoj,
- aktíva chránené patentom,
- databázy,
- náklady na prevod vlastníctva,
- právo využívať neprodukované aktíva medzi rezidentmi a nerezidentmi,
- vojenské výdavky,
- vymedzenie verejného sektora a sektora S.13 (sektor vlády),
- indexované dlhové nástroje, dlh indexovaný k cudzej mene, úroky so zvýhodnenou sadzbou, poplatky za požičiavanie cenných papierov a zlata.

• ***Čo bolo najzložitejšie pri implementácii jednotného európskeho súboru zásad potrebných na analýzu ekonomickej situácie v jednotlivých členských štátoch do nášho systému národných účtov?***

Implementáciou novej metodiky ESA 2010 sme sa začali zaoberať koncom roka 2012, keď bol vypracovaný časový harmonogram prác. Aby sme sa vyhli problémom zapracovania metodických zmien, ktoré sa týkajú aj ďalších štátnych inštitúcií, Štatistický úrad SR inicioval vznik pracovnej skupiny za účasti zástupcov Národnej banky Slovenska a Ministerstva financií SR. Na pracovných stretnutiach sme hľadali spoločné riešenia pri problematycznych témach, akými boli napr. sektorizácia inštitucionálnych jednotiek, penzijný systém a zmeny finančných ukazovateľov. Za problematyczne oblasti by som určite označil klasifikáciu inštitucionálnych jednotiek medzi sektorom vlády S.13 a jednotlivými sektormi ekonomiky a s tým súvisiaci problém sektorového zaradenia hraničných prípadov inštitucionálnych jednotiek podľa ESA 2010 v dôsledku nejednoznačného posúdenia kvalitatívnych kritérií. Pre viaceré položky nového transmisijného programu (TP ESA 2010) nie sú k dispozícii žiadne zdroje údajov – štatistické ani administratívne, čo spôsobuje praktické problémy pri zostavovaní údajov. Ďalšími problémami sú rozpočtové obmedzenia a finančné limity a tiež komplexnosť niektorých tém ESA 2010 z hľadiska časovej náročnosti.

• ***Makroekonomické dáta poskytované Štatistickým úradom SR Eurostat v roku 2012 vyhodnotil ako najkvalitnejšie v Európskej únii. Máme na to, aby sme si takéto vynikajúce hodnotenie udržali aj po prechode na ESA 2010?***

Urobíme pre to všetko. Do septembra 2014 musíme premietnuť implementáciu zmien vyplývajúcich z metodiky ESA 2010 a prvýkrát zaslať Eurostatu v novom programe makroekonomické dáta v celom časovom rade ročných a v novembri aj štvrťročných a regionálnych národných účtov. Už tu sa ukáže kvalita zapracovania zmien do metodiky. Eurostat ju, samozrejme, preverí aj celým radom ďalších kontrol.

Pripravila **ZUZANA ŠTUKOVSKÁ**